

3 ADVIES NIJE PLEATS

3.1 Proces

Op 13 juli 2017 is een werksessie van de Nije Pleats gehouden. De werksessie werd gehouden op het erf van de familie De Boer aan de Harnsterdyk 7 te Stiens. Bij de bijeenkomst waren aanwezig:

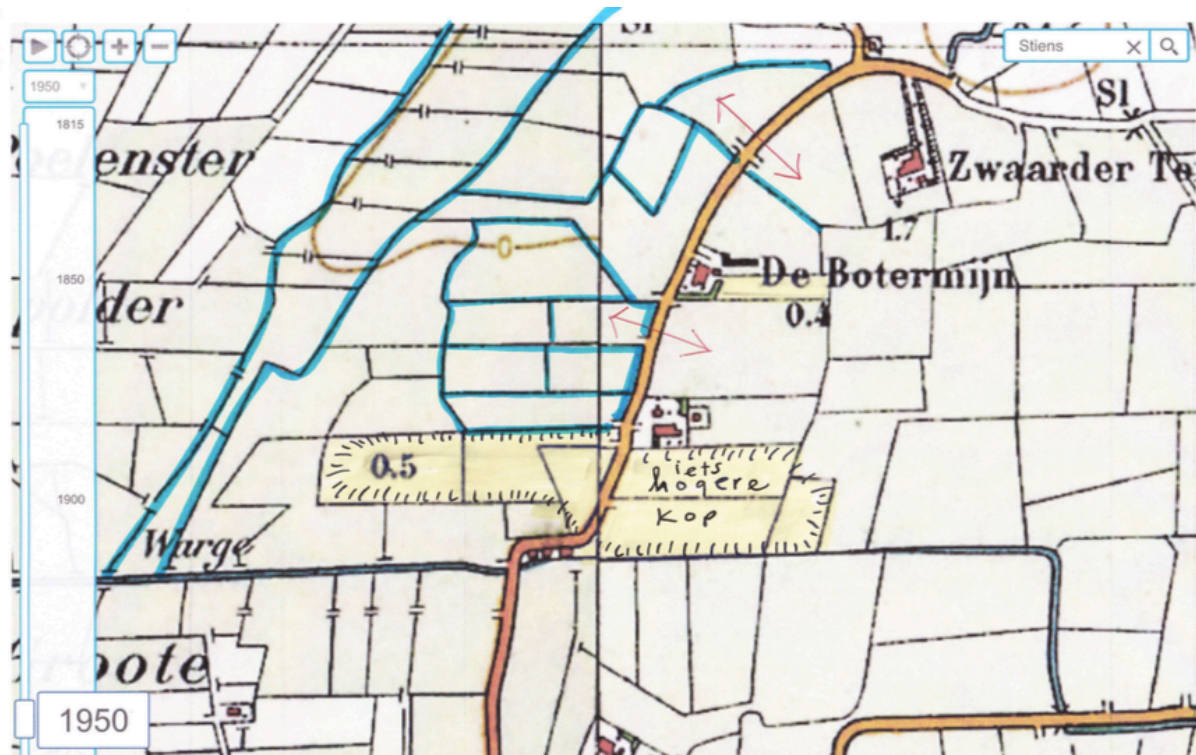
- De heer L. De Boer, aanvrager
- Mevrouw R. De Boer, aanvrager
- De heer L. de Boer jr, aanvrager
- De heer W. Hoeve, adviseur aanvragers
- De heer M. van Vugt, gemeente Leeuwarderadeel
- Mevrouw G. Bierema, landschapsarchitect, team Nije Pleats
- De heer R. Bremer, adviseur hûs en hiem, team Nije Pleats
- De heer B. van der Veen, voorzitter team Nije Pleats

3.2 Landschappelijke analyse

Met een opeenvolgende reeks historische kaarten wordt de geschiedenis van de locatie van het boerenerf aan de Harnsterdyk geschetst. De beschrijving is toegespitst op de vraag waar en hoe het erf opnieuw zou kunnen worden uitgebreid.

In de periode van de bovenstaande historische kaart van rond 1900 stonden diverse boerderijen op een terp, enkele vrij in de ruimte en enkele aan de vaart De Wurge. De locatie van de opgeworpen terpen lijkt onwillekeurig gekozen, maar is door hoogten in het veld bepaald. De kaart geeft tevens aan dat de eerste boerderij "Hornezathe" aan de oostzijde van de Harnsterdyk staat, niet aan de weg, maar aan een dijkje. De boerderij was zo op een ander wijze beschermd tegen het water. De kaprichting was noord-zuid. De Harnsterdyk is parallel aan een natuurlijke laagte aangelegd. Die laagte houdt tevens de leegte in. Dit geldt anno 2017 nog steeds.

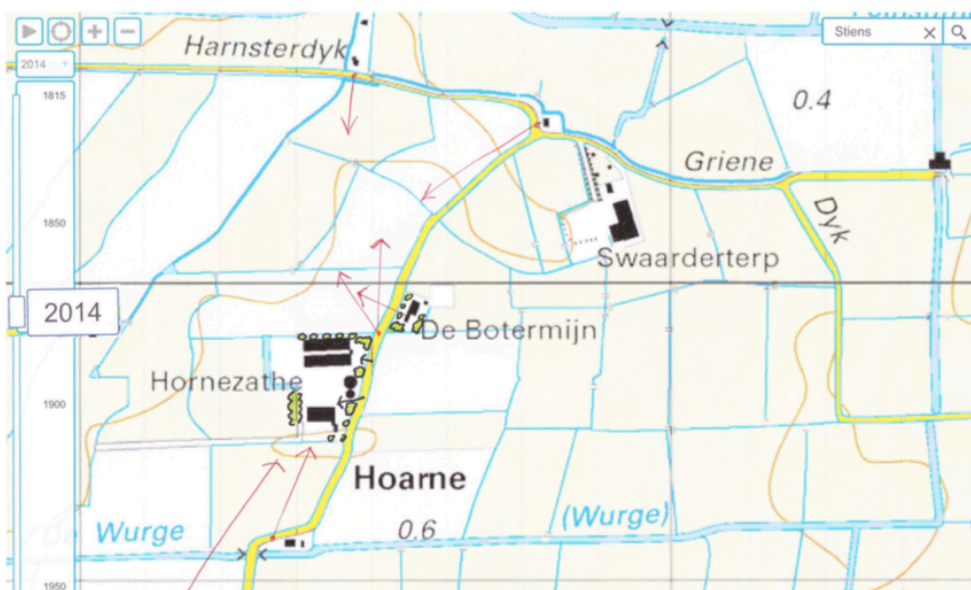
In de periode van de bovenstaande kaart van rond 1950 wordt duidelijk dat "Hornezathe" is vervangen. De kaart laat zien dat beide boerderijen "Hornezathe" en "De Botermijn" aan een minieme verhoging in het veld zijn gesitueerd, waarop bouwland lag. De drie boerderijen "Zwaarderterp", "De Botermijn" en "Hornezathe" lijken op de kaart drie gelijkwaardige boerderijen van het kopromptype, ze staan op een even groot erf, met een vrijstaand bijgebouw en binnen een rechthoekig erfoppervlak en met veel erfbeplanting. De afstand tussen de drie erven is nagenoeg gelijk, tevens en daardoor zijn het punten in de open ruimte. Bij de laatste twee boerenerven is een bijgebouw buiten het erf gebouwd, wat duidt op groei. "De Botermijn" staat parallel aan de Harnsterdyk, met het woongedeelte aan de Stienster zijde. In 1952 wordt de Boelstra-Olivierstichting opgericht, waartoe deze drie bedrijven behoren.

De onderstaande kaart uit 1992 laat zien dat de 'Hornezathe' opnieuw is vernieuwd, maar nu aan de westzijde van de Harnsterdyk. In verband met de afgebrande boerderij werd het mogelijk om na te denken over een meer logischer locatie ten opzichte van de bijbehorende percelen. Deze liggen overwegend aan de westzijde van de Harnsterdyk. Het agrarisch bedrijf was een melkveebedrijf en zo hoeven de koeien niet meer dagelijks over de weg. De locatie van het nieuwe erf moest wel op iets kortere afstand van "De Botermijn" worden gekozen. Het erfoppervlak werd zo breed als de aanwezige kavel. De opzet werd nu een type boerderij die algemeen bekend is bij ruilverkavelingsboerderijen. Hierbij ligt het voorhuis naast de ligboxenstal, met de kaprichting haaks ten opzichte van elkaar. Vanuit de woning is zicht op de zon en nu ook op Stiens. Net zoals in de Noordoostpolder werd de buiten-opslagruimte geheel omgeven door een dichte windsingel, met bomen en struiken, zoals es en veldesdoorn. Aan de zuidzijde van het erf en bij de voortuin werden bomen geplant, hoofdzakelijk

iepen. Op de kaart is het afwijkend verkavelings-/ slotenpatroon ten opzichte van de slagenverkaveling extra ingekleurd. In het veld blijkt de weg ook niet recht, maar kronkelt licht.

De onderstaande kaart van 2014 laat zien dat er twee bedrijfstukken aan het melkveebedrijf zijn toegevoegd. Het erf heeft de volgende kavel tot aan de sloot gevuld. Het bedrijf heeft nu twee ingangen en is vooral aan de wegzijde landschappelijk stevig ingepast. De iepen aan de zuidzijde van het erf moesten worden gekapt, waardoor de kap van de ligboxenstal vanuit Stiens zichtbaar is geworden. De verbreding van het erf aan de noordwestzijde is in het veld veel minder dominant, omdat het dijke met gracht rond de opslagruimte met digestaat, op grote afstand nauwelijks opvalt. De rij bomen en de sloot aan de noordzijde van de noordelijkste kippenstal moesten in 2017 wijken in verband met een nieuwe aankapping van de stal met een wintergarten. "Hornezathe" en "De Botermijn" zijn elkaar weliswaar genaderd, maar het uitzicht vanuit de woning en de bestuurskamer van de Stichting in het voorhuis van "De Botermijn" op het open landschap bleef. De twee erven zijn nog twee zelfstandige eenheden. Met name bewoners van twee woningen ten noorden van het erf hebben zicht op het silhouet van het bedrijf.

3.3 Advies

In juli 2017 ligt in de Nije Pleats-sessie het plan voor van de nieuwbouw van twee scharrelkuikens-stallen en de verlenging van de bestaande ligboxenstal. Voor de hand ligt dat de kuikenstallen in lijn komen te staan met de bestaande stallen aan de noordzijde van erf en dat de uitbreidingsrichting van de ligboxenstal naar het westen is. Door het open landschap wordt het erf en dus ook de uitbreiding ervan, vanuit alle zijden goed gezien. Hierbij is het silhouet van het erf van het grootste belang. Het groter het erf hoe groter de impact op het landschap.

De verlenging van de koeienstal vormt in principe geen probleem. De bestaande houtsingel (met zieke essen) moet deels wijken en daar kan nieuwe beplanting voor terugkeren, met name in de zuidwesthoek van het erf. Ter vervanging van de zieke iepen en essen kan nu beter voor de Noorse esdoorn worden gekozen.

De locatie van de nieuwe kippenstallen vraagt om meer maatwerk. De uitbreiding van het erf met erfbeplanting schuift bijna in de boerderijbiotoop van "De Botermijn", zoals bij een molenbiotoop van een molen. De nieuwe 'vooruimte' moet als weide voldoende maat hebben om te zorgen dat het erf op afstand van de boerderij "De Botermijn" blijft en ook niet alsnog aan de weg lijkt te liggen. Hoe meer maat als open ruimte, hoe beter de bewerking van het perceel. Echter; de twee stallen moeten ook binnen de maat van het toegestane bouwblok gaan passen. In de sessie is ervoor gekozen om de achterzijde van de twee nieuwe stallen in lijn met de digestaatopslag te positioneren. Het voordeel hiervan is dat er aan de westzijde van het erf een rechte kavelgrens ontstaat. De nieuwe erfbeplanting komt zo in lijn met de gracht rond de digestaatopslag. Door deze locatie komen de nieuwe kuikenstallen niet in lijn met de huidige stallen, maar zijn ca. 10 meter terug gerooid. Hoe meer meters hoe beter. De lengte van de nieuwe stal moet hier dus binnen komen te liggen. Mede omdat breedte, hoogte en tijdstip van bouwen anders is, wordt deze keuze aanvaard. Vlak voor de gevels van beide nieuwe stallen, die los van elkaar staan, zullen diverse voersilo's worden geplaatst. Deze zullen zo laag mogelijk zijn en aan weerszijde van de open tussenruimte staan. De bestaande inritten blijven gehandhaafd. De nieuwe route naar de nieuwe stallen moet ruim bemeten worden langs de bestaande stal. Hiervoor zal bestaande erfbeplanting moeten wijken.

Gebouwaspecten

De nieuwbouw krijgt dezelfde materialen en hetzelfde keurgebruik als de laatste aanbouw. Er komen ook geen witte windveren, omdat wit te veel aandacht vraagt en concurreert met de witte lijsten en goten op de boerderij "De Botermijn". Omdat de noordoosthoek van de noordelijke stal in het zicht komt, wordt hier in de architectuur extra aandacht aan besteed.

Wateraspecten

De ruimte voor extra waterberging ligt in de verbreding van de sloot langs de Harnsterdyk. De verbreding volgt de bestaande kleine knikken in de weg. Het versterkt het landschapspatroon.

Erfbeplanting

De erfbeplanting heeft als hoofdoepzet dat er beplanting met bomen staat, als massa, op alle vier hoeken. Dit was destijds ook de opzet van de eerste erfbeplanting. Zo wordt het erf verankerd in het open landschap. Na de iep en de es, die ziek werden of waarschijnlijk zullen worden, wordt nu op het gehele erf gekozen voor de Noorse esdoorn. De beplanting van de voortuin maakt deel uit van zo'n hoek. Bomen zijn hier noodzakelijk omdat deze de woning allure geven. Het is te hopen dat de nog bestaande iep en kastanje het zullen redden. Anders is het wenselijk om voor een andere park/voortuinboom te kiezen, zoals linde. De nieuwe noordoosthoek bestaat uit een rij bomen, zodat er onder de kruinen door doorzicht blijft op het open landschap. Maar ook doorzicht op de stal, zodat duidelijk wordt dat hier sprake is van een agrarisch bedrijf. De rij bomen begint ter hoogte van de nok van de nieuwe kuikenstal. Deze rij wordt doorgezet aan de noordzijde van de stal, tot aan de noordwesthoek. De afstand tussen de boomstammen is 8 meter, zoals men bomen langs wegen plant. Vanaf hier gaat de beplanting over in een windsingel van 5 meter breedte, tot aan de brede sloot. De zuidwesthoek bestaat, na de verlenging van de stal, uit een 5 meter brede windsingel en drie bomen. Deze hoek is met name voor het uitzicht vanuit Stiens noodzakelijk. In de windsingels staan naast Noorse Esdoorns, ten minste els en veldesdoorn. Er blijft zo nog een klein deel over aan de oostzijde. De erfbeplanting die gesloten is gedacht, gaat hier bestaan uit een lage grondwal met een 5 meter brede windsingel. Achter deze houtwal staan zowel de voersilo's als de vrachtwagens uit het zicht.

